Volalima Grace

MARGARET ATWOOD

VOLALI MA GRACE

MARGARET ATWOOD

VOLALI MA GRACE

Z angličtiny preložila
JANA JURÁŇOVÁ

slovart

Copyright © 1996 by O. W. Toad, Ltd.
Slovak edition © Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o., Bratislava 2020
Translation © Jana Juráňová 2020
Preklad vznikol vďaka finančnej podpore z Fondu na podporu umenia vo forme štipendia z verejných zdrojov.

fond na podporu umenia
Poetry translation © Jana Kantorová-Báliková 2020
Jacket design by Davin Mann
Embroidery by Chloe Giordano
Caligraphy by Michal Tornyai

ISBN 978-80-556-3184-4

Tento projekt podporil z verejných zdrojov Fond na podporu umenia.

fond na podporu umenia

Všetky práva vyhradené. Nijaká časť tejto knihy sa nesmie reprodukovať ani šíriť v nijakej forme, žiadnymi prostriedkami, ani elektronickými, ani mechanickými, ani vo forme fotokópií, nahrávok, prostredníctvom súčasného a ani budúceho informačného systému a podobne, bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

Venujem Graemeovi a Jess

Nech by sa počas týchto rokov stalo čokoľvek,
Boh vie, že vravím pravdu, keď tvrdím, že klamete.

William Morris
Guineverina obrana

Nestojím pred žiadnym tribunálom.

Emily Dickinsonová
Listy

Neviem vysvetliť, čo je svetlo, ale viem povedať, čo nie je svetlo...
Aká je hybná sila svetla? Čo je to svetlo?

Eugène Marais
Duša bieleho mravca

I

ZÚBKOVANÝ OKRAJ

V čase mojej návštevy prebývalo vo väznici iba štyridsať žien. Zrejme to veľa vypovedá o lepšej mravnej príprave slabšieho pohlavia. To oddelenie väznice som navštívila najmä preto, aby som videla slávnu vrahyňu Grace Marksovú. Mnohé o nej som sa už dozvedela nielen z tlače, ale aj od pána, ktorý ju na súdnom procese zastupoval, napokon jeho šikovná obhajoba ju zachránila pred šibenicou, kde svoju životnú púť ukončil jej biedny spolupáchateľ.

Susanna Moodieová
Život na rúbaniskách, 1853

Poď a dívaj sa,
hľa, kvety
nášho strastiplného sveta.

BAŠÓ

1

Priamo zo štrku vyrastajú pivónie. Predierajú sa skrz sypký povrch zo sivých okruhliakov, puky skúmajú vzduch ako tykadlá slimáka, neskôr sa zväčšujú a rozvíjajú, všetky tie obrovské tmavočervené kvety žiaria a ligocú sa ako satén. Potom sa rozprsknú a popadajú na zem.

V istom okamihu, skôr než sa rozpadnú, vyzerajú presne ako pivónie v predzáhradke domu pána Kinneara, ibaže tie boli biele. Nancy ich práve vtedy strihala. Mala oblečené bledé šaty s ružovými púčikmi, sukňu s trojitým volánom a slamený čepiec, ktorý jej zakrýval tvár. V ruke držala plytký košík a doň kládla kvety. Bola ohnutá v páse a chrbát mala vzpriamený ako dáma. Keď nás začula, otočila sa a priložila si ruku na hrdlo, akoby ju niečo vyľakalo.

Kráčam potichu so sklonenou hlavou a sklopenými očami, držím krok s ostatnými, chodíme v dvojradoch okolo dvora po vnútornej strane štvorca, ktorý tvoria vysoké kamenné múry. Ruky mám zovreté pred sebou, sú popraskané, hánky červené. Ani si nepamätám, či som ich niekedy mala iné. Špičky topánok vykuknú spod obruby sukne a znovu sa zasunú, modrá a biela, modrá a biela, topánky chrupčia na chodníku. Tieto mi sedia najlepšie zo všetkých, aké som kedy mala.

Je rok 1851. Najbližšie narodeniny budú už moje dvadsiate štvrté. Som tu zavretá od svojich šestnástich. Som vzorová väzenkyňa, nerobím problémy. Povedala to manželka riaditeľa väznice, náhodou som ju začula. Len tak náhodou niečo začuť, v tom som dobrá. Keď sa budem pekne správať a budem pokojná, možno ma napokon pustia. Lenže pekne sa správať a zachovať pokoj, to dá zabrať, rovnako ako visieť cez okraj mosta. Zdanlivo sa nehýbete, len tam voľne visíte, ale stojí vás to všetky sily.

Kútikom oka sa dívam na tie pivónie. Viem, že by tu nemali byť, veď je apríl a vtedy pivónie nekvitnú. Tu sú ďalšie tri, rovno predo mnou, vyrastajú

priamo na chodníku. Nenápadne načiahnem ruku, aby som sa jednej dotkla. Na dotyk je suchá, dôjde mi, že je z látky.

Potom pred sebou zbadám Nancy, kľačí, vlasy jej padajú cez tvár, do očí sa jej rinie krv. Okolo krku má bielu bavlnenú šatku potlačenú modrými kvietkami, černuškami, tá šatka je moja. Otáča tvár, dvíha ku mne ruky, akoby prosila o zmilovanie. V ušiach má maličké zlaté náušnice, kedysi som jej ich závidela, ale už by som ich nechcela. Nech si ich len nechá, lebo tentoraz bude všetko inak, pribehnem jej na pomoc, zdvihnem ju a sukňou jej poutieram krv, potom si zo spodničky odtrhnem kus látky ako obväz a všetko bude ako kedysi. Pán Kinnear sa popoludní vráti domov, dokluše po príjazdovej ceste na koni, McDermott koňa vezme, pán Kinnear vojde do salóna, uvarím mu kávu a Nancy mu ju prinesie na podnose, ako to rada robieva. A on povie: Aká dobrá káva. A večer budú v sade poletovať svätojánske mušky, pri svetle lámp bude hrať hudba. Jamie Walsh. Chlapec s flautou.

Už som takmer pri nej, tam, kde kľačí. Ale nezrýchlim, nerozbehnem sa, idem krok za krokom a vtedy sa usmeje, iba ústami, oči jej nevidno, má ich zaliate krvou a prekryté vlasmi, a vtom sa jej obraz stratí, zostanú len farebné škvrny, prúd červených okvetných lístkov z látky, roztrúsených po kameňoch.

Rukami si zakryjem oči, lebo sa zrazu zotmelo, pred schodmi, ktoré vedú nahor, stojí muž so sviečkou, nemám ho ako obísť. Som obklopená stenami pivnice a viem, že už sa odtiaľto nikdy nedostanem.

Toto som porozprávala Dr. Jordanovi, keď sme prišli k tejto časti príbehu.

II

KAMENISTÁ CESTA

V utorok asi desať minút po dvanástej bol u nás v meste, v novej väznici, podľa zákona vykonaný najvyšší trest na Jamesovi McDermottovi, vrahovi pána Kinneara. Na mieste sa zhromaždilo obrovské množstvo mužov, žien i detí, všetci veľmi netrpezlivo čakali na posledný hriešnikov zápas. Netušíme, aké pocity hnali tie ženy, ktoré sa tu zhromaždili zďaleka i zblízka, prišli sem po blatistých cestách v daždi, len aby sa zúčastnili na onom príšernom predstavení. Trúfneme si len domýšľať, že neboli veľmi *útlocitné ani ušľachtilé*. Nešťastný zločinec sa v tej príšernej chvíli prejavoval rovnako chladne a neohrozene ako vždy, odkedy ho uväznili.

Toronto Mirror
23. novembra 1843

Prečin	**Trest**
Smiala sa a rozprávala	6 úderov korbáčom s deviatimi koncami
Rozprávala v práčovni	6 úderov bičom zo surovej kože
Vyhrážala sa, že spoluväzenkyni vykopne mozog	24 úderov korbáčom s deviatimi koncami
Oslovovala dozorkyne v záležitostiach, ktoré nesúvisia s jej prácou	6 úderov korbáčom s deviatimi koncami
Sťažovala sa na prídel stravy, keď stráž vyžadovala pokojne sedieť	6 úderov bičom zo surovej kože a chlieb a voda
Zízala a bola roztržitá pri stole v čase raňajok	chlieb a voda
Opustila pracovné miesto a odišla na latrínu v čase, keď tam bola iná väzenkyňa	36 hodín v tmavej cele a chlieb a voda

Kniha trestov
Väznica v Kingstone, 1843

Grace Marksová a James McDermott
alias Mary Whitneyová
ako vypovedajú pred súdnym dvorom v prípade
ich obvinenia z vraždy pána Thomasa Kinneara
a Nancy Montgomeryovej

2

O VRAŽDE CTIHODNÉHO THOMASA KINNEARA A JEHO GAZDINEJ NANCY MONTGOMERYOVEJ V RICHMOND HILLE A O ODSÚDENÍ GRACE MARKSOVEJ A JAMESA MCDERMOTTA A OBESENÍ JAMESA MCDERMOTTA V NOVEJ VÄZNICI V TORONTE 21. NOVEMBRA 1843

Grace pracovala ako slúžka
a mala šestnásť v tamtých dňoch,
James McDermott tiež pre Kinneara
robil, no v stajni pri koňoch.

A život si pán Thomas Kinnear
vždy vedel užiť náramne,
bol džentlmen a ľúbil Nancy,
čo viedla mu dom na farme.

Ach, drahá Nancy, nebuď smutná,
dnes do mesta sa vybrať chcem,
tam do torontskej banky zájdem
a peniaze ti prinesiem.

Nemala Nancy nóbl pôvod,
nebola žiadna šľachtičná,
no videli, že z drahých látok
tie najfajnejšie šaty má.